

ŽAISLŲ SAUGA

Vaikams – didžiausia apsauga

Europos Sąjungoje gyvena apie **80 milijonų vaikų**, jaunesnių kaip 14 metų, o **2 000 bendrovių** žaislų ir žaidimų sektoriuose dirba daugiau kaip **100 000 žmonių**. Dauguma šių bendrovių yra mažosios ir vidutinės įmonės (MVI).

Žaislai ir žaidimai labai svarbūs vaiko vystymuisi. Nors už savo gaminių saugą atsako gamintojai, importuotojai, notifikuotosios įstaigos ir nacionalinės valdžios institucijos atlieka taip pat reikšmingą vaidmenį užtikrinant, kad Europos šalių parduotuvėse parduodami žaislai atitiktų visus saugos reikalavimus.

Svarbiausia užtikrinti, kad saugos reikalavimai ir standartai atitiktų nuolat kuriamų naujų medžiagų ir gamybos procesų, žaislų rinkos kryptis.

Vidinė žaislų rinka tobulino sektoriaus plėtrą ir vartotojų apsaugą, nes visoje ES buvo suvienodinti žaislų saugos reikalavimai. Naujaja **Žaislų saugos direktyva** sugriežtinamos nuostatos dėl teisės aktų taikymo ir naujų saugos reikalavimų, užtikrinant, kad vaikams būtų teikiama apsauga aukščiausiu lygmeniu.

Naująją direktyva patobulinamos galiojančios žaislų, pagamintų ES arba įvežtų į ją, rinkodaros taisyklės, siekiant sumažinti žaislų sukeltų nelaimingų atsitikimų skaičių ir ilgalaikių sveikatos tikslų.

Šiuo metu svarbiausi Europos prekybos partneriai išlieka JAV, kaip eksporto partneris, ir Tolinieji Rytai, kaip importo partneris. Viena pagrindinių Europos žaislų pramonės galimybių yra aukštos kokybės europietiškos produkcijos eksporto potencialas, kurį Europos Komisija remia gerindama patekimo į rinką sąlygas trečiojoje šalyse.

Šis dokumentas – vienas iš kelių informacinių lankstinukų, kuriuose bendrai apžvelgiami 2009 m. priimtoje naujojoje Žaislų saugos direktyvoje (2009 ŽSD) padaryti pakeitimai. Europos žaislų pramonės asociacijos (TIE) ir Europos Komisijos (EK) informaciniuose lankstinukuose siekiama visiems ES žaislų gamintojams pateikti 2009 ŽSD įgyvendinimo gairių. Juose ypatingas dėmesys skiriamas gamintojų pareigoms.

2009 ŽSD sugriežtintos 1988 m. Žaislų saugos direktyvoje nustatytos taisyklės. Todėl reikės padaryti pakeitimų gamybos grandinėje, kad ji atitiktų šio naujo teisės akto reikalavimus, o tiekimo grandinėje reikės pradėti taikyti naujas procedūras.

2009 ŽSD paskelbta *Europos Sąjungos oficialiajame leidinyje* 2009 m. birželio 30 d., o įsigaliojo 2009 m. liepos 20 d. 2009 ŽSD bendrosios nuostatos bus taikomos nuo 2011 m. liepos 20 d. rinkai pateikiamiems žaislams, o nuostatos dėl cheminių savybių – nuo 2013 m. liepos 20 d. rinkai pateikiamiems žaislams (nuostatoms dėl cheminių savybių taikomas papildomas 2 metų pereinamasis laikotarpis). Iš tiesų tai reiškia, kad **1988 ŽSD atitinkančius žaislus bus galima pateikti rinkai iki 2011 m. liepos 19 d. arba pagal tam tikras nuostatas dėl cheminių medžiagų – iki 2013 m. liepos 19 d.**

2009 M. ŽAISLŲ SAUGOS DIREKTYVOS TAIKYMO SRITIS

2009 m. Žaislų saugos direktyvos taikymo sritis nustatyta 2 straipsnyje. Jame pateikta žaislų apibrėžtis, taigi nustatyta, kokiems gaminiams taikoma direktyva:

„Visiems gaminiams arba medžiagoms, suprojektuotiems ir skirtiems vien tik arba ne vien tik žaisti vaikams iki 14 metų“.

Vienintelis naujas elementas, kuriuo ši apibrėžtis skiriasi nuo 1988 ŽSD pateiktos apibrėžties, yra frazė „vien tik arba ne vien tik“, įterpta siekiant pažymėti, kad žaislu laikomas gaminytis gali būti skirtas ne vien tik žaisti. Todėl žaislais laikomi ir dvejopą paskirtį turintys gaminiai (pavyzdžiui, raktų pakabukas su žaisliniu meškiuku).

2009 ŽSD pripažįstama, kad nustatant, kurie gaminiai yra žaislai, gali likti tam tikras netikrumas. 2009 ŽSD I priede pateiktas neišsamus gaminių, kurie nelaikomi žaislais, bet kuriuos įmanoma supainioti su žaislais, sąrašas.

Be to, 2009 ŽSD (2 straipsnio 2 dalyje) išvardyti keli nustatyti žaislų apibrėžtį atitinkantys gaminiai, kuriems 2009 ŽSD netaikoma.

Svarbu pažymėti, kad naująją žaislų apibrėžtį stengtasi suderinti su numanoma dabartine žaislų gamintojų praktika.

ATITIKTIES VERTINIMO PROCEDŪRA

Prieš pateikiant rinkai kiekvieną žaislą atliekama jo atitikties reikalavimams vertinimo procedūra. Išsami informacija apie tai, kas ir kaip turi atlikti šią procedūrą, pateikta 2009 ŽSD. Toliau pateikta trumpa apžvalga.

Atitikties vertinimo tikslas

Atitikties vertinimo procedūros tikslas – patvirtinti gamintojui ir valdžios institucijoms, kad rinkai pateikiamas žaislas atitinka 2009 ŽSD teisinius reikalavimus.

Atitikties vertinimo apibrėžtis

Atitikties vertinimas – procedūra, kurią atlikdamas gamintojas patvirtina, kad jo žaislas atitinka taikytinas direktyvos saugos nuostatas. Gamintojas, atsižvelgdamas į žaislo pobūdį, turi atlikti vieną iš dviejų procedūrų:

1. Savitikra

Savitikra atliekama tais atvejais, kai darnieji standartai taikomi visiems svarbiems žaislo saugos aspektams. Tokiais atvejais gamintojas turi taikyti galiojančius darniuosius standartus ir užtikrinti žaislo atitiktį jiems. Gamintojas taip pat privalo taikyti gamybos vidaus kontrolės procedūrą pagal Sprendimo Nr. 768/2008/EB II priedo A modulį. Kai taikomas A modulis, notifikuoti ji įstaiga nedalyvauja.

Fotofia©Iosif Szasz-Fabian

2. Trečiosios šalies patikrinimas

Tipo atitikties (B modulis) patvirtinimas dažnai vadinamas „EB tipo tyrimu“. Atlikti EB tipo tyrimą ir gauti sertifikatą privaloma tais atvejais, kai:

- *darniųjų standartų nėra;*
- *gamintojas netaiko darniųjų standartų arba juos taiko tik iš dalies;*
- *vienas ar daugiau darniųjų standartų paskelbti su apribojimu arba*
- *gamintojas mano, kad dėl žaislo pobūdžio, dizaino, konstrukcijos ar paskirties būtinas trečiosios šalies patikrinimas.*

Tokiais atvejais gamintojas notifikuotajai įstaigai pateikia žaislo pavyzdį EB tipo tyrimui atlikti. Notifikuotoji įstaiga pagal B modulį ištiria žaislo techninį projektą, atlieka patikrinimą ir, išduodama EB tipo tyrimo sertifikatą, patvirtina, kad žaislo techninis projektas atitinka 2009 ŽSD reikalavimus. Atminkite, kad B modulis apima tik projektavimo etapą, o gamybos etapui skirtas C modulis, kuris taikomas po B modulio.

Pagal C modulį gamintojas užtikrina, kad žaislai atitiktų EB tipo tyrimo sertifikate nurodytą tipą ir taikytinus galiojančio teisės akto reikalavimus. Ši atitiktis sutikrinama su patvirtintu EB tipo tyrimo sertifikatu, išduotu pagal B modulį. Priešingai nei taikant B modulį, taikant C modulį notifikuotoji įstaiga nedalyvauja.

Saugos vertinimo ir atitikties vertinimo skirtumas

Saugos vertinimo tikslas yra nustatyti pavojus, kuriuos gali kelti žaislas, ir įvertinti šių pavojų atsiradimo galimybes, o atitikties vertinimo procedūros paskirtis – pateikti tvirtų įrodymų, kad žaislas atitinka 2009 ŽSD teisinius reikalavimus.

Saugos vertinimas paprastai atliekamas prieš tinkamą žaislo atitikties vertinimo procedūrą (nors jį galima atlikti ir vėliau) ir turi būti baigtas prieš pateikiant žaislą rinkai.

SAUGOS VERTINIMO PROCEDŪRA

Saugos vertinimo apibrėžtis

Atlikdamas saugos vertinimą, gamintojas turi nustatyti pavojus, kuriuos gali kelti žaislas, ir įvertinti tokių pavojų atsiradimo galimybes. Ši procedūra yra privaloma pagal 2009 ŽSD ir turi būti atliekama prieš pateikiant žaislą rinkai.

Saugos vertinimo sritis

Saugos vertinimą privalo atlikti gamintojas prieš pateikiant žaislą Bendrijos rinkai. Būtina įvertinti įvairius cheminio, fizinio, mechaninio pobūdžio pavojus, taip pat pavojus dėl elektros, degumo, higienos ar radioaktyvumo, kuriuos gali kelti žaislas. Įvairių reikalavimų, į kuriuos turi atsižvelgti gamintojas, vertindamas šiuos pavojus, sąrašas pateiktas 2009 ŽSD II priede.

Daugelis šių reikalavimų yra įtraukti į darniuosius žaislų saugos standartus; nepaisant to, gamintojas privalo įvertinti, ar standarte nėra spragų ir ar žaislas neturi savybių, kurios galėtų kelti pavojų. Nuo saugos vertinimo rezultatų priklauso, kurią atitikties vertinimo procedūrą reikia atlikti ir ar reikia imtis tinkamų rizikos mažinimo priemonių ir (arba) atlikti bandymus.

Gamintojas turi saugoti saugos vertinimą kartu su techniniais dokumentais dešimt (10) metų nuo žaislo pateikimo rinkai.

ĮSPĖJIMAI

Bendrosios taisyklės

Jei tai reikalinga, norint saugiai naudoti žaislą, kartu su žaislu pateikiami bendro pobūdžio įspėjimai, kuriuose nurodomi žaislo naudojimo apribojimai. Be to, 2009 ŽSD V priedo B dalyje nustatyta, kad turi būti pateikti specialūs įspėjimai dėl tam tikrų kategorijų žaislų.

Kartu su privalomais 2009 ŽSD reikalavimais darniuosiuose standartuose taip pat nustatyti įspėjimai, kuriuos reikėtų pateikti kartu su tam tikrų kategorijų žaislais. Valstybė narė savo teritorijoje gali reikalauti, kad įspėjimai būtų rašomi viena ar daugiau vartotojams lengvai suprantamų kalbų, kurias ta valstybė narė nustato.

Kur reikia pateikti įspėjimus

Gamintojas įspėjimus pateikia taip, kad jie būtų aiškiai matomi ir lengvai įskaitomi, lengvai suprantami ir tikslūs.

Įspėjimai turi būti pateikti ant žaislo, prie žaislo tvirtinamoje etiketėje arba ant pakuotės. Prireikus įspėjimus taip pat reikėtų pateikti naudojimo instrukcijose.

Tais atvejais, kai žaislas parduodamas neįpakuotas, svarbu pritvirtinti įspėjimą prie paties žaislo. Pritvirtinti įspėjimų prie prekių stendo pakuotės nepakanka, kad būtų tenkinami 2009 ŽSD reikalavimai.

Įspėjimai, kurie nulemia sprendimą įsigyti žaislą, pavyzdžiui, nurodomas minimalus ir maksimalus naudotojų amžius, ir kiti 2009 ŽSD V priedo B dalyje numatyti įspėjimai turi būti nurodomi ant vartotojui skirtos pakuotės ar kitaip aiškiai matomi vartotojui prieš nusiperkant žaislą, net ir tuo atveju, kai perkama internetu.

Specialūs įspėjimai

Naudojimo apribojimuose turi būti nurodytas bent minimalus ar maksimalus naudotojų amžius. Tinkamais atvejais taip pat būtina nurodyti žaislo naudotojų gebėjimus ar savybes, be kurių neįmanoma saugiai naudoti žaislo (pavyzdžiui, gebėjimas savarankiškai sėdėti, didžiausias ar mažiausias naudotojų svoris ar būtinybė naudoti žaislą tik prižiūrint suaugusiems).

Ekonominės veiklos vykdytojai gali rinktis pateikti žodinį įspėjimą arba piktogramą (arba abiejų rūšių įspėjimus):

Įspėjimas „Netinka vaikams iki 36 mėnesių“

Visais atvejais prieš įspėjimąjį sakinį ir (arba) piktogramą būtina įrašyti žodį „Įspėjimas“ arba „Įspėjimai“.

Specialus įspėjimas „Netinka vaikams iki 3 metų“ ir piktograma, kaip apibūdinta 2009 ŽSD V priedo B dalyje, skirti žaislams, kurie netinka vaikams iki 3 metų, negali būti pateikti ant žaislų, skirtų vaikams iki 3 metų.

Apskritai specialūs įspėjimai, skirti tam tikrų kategorijų žaislams, negali prieštarauti pagal funkcijas, matmenis ir savybes nustatytai žaislo paskirčiai.

Prereikus Europos Komisija gali siūlyti specialių įspėjimų, skirtų tam tikrų kategorijų žaislams, formuluotes.

ATSEKAMUMAS

2009 ŽSD nuostatos

Kiekvienas gamintojas privalo užtikrinti, kad būtų įmanoma nustatyti jo pagaminto žaislo tapatumą. Nustatyti žaislo tapatumą gali padėti nurodytas tipo, partijos, serijos ir (ar) modelio numeris ar kitas elementas. Ant žaislo taip pat turi būti nurodytas gamintojo pavadinimas, registruotas prekės pavadinimas ir (arba) prekės ženklas. Be to, turi būti nurodytas vienas adresas, kuriuo galima susisiekti su gamintoju.

Jeigu dėl žaislo dydžio ar pobūdžio jo neįmanoma paženklinti elementu, leidžiančiu nustatyti jo tapatumą, ir ant jo nurodyti gamintojo informacijos, gamintojas turi nurodyti reikiamą informaciją ant pakuotės ar prie žaislo pridedamame dokumente. Svarbu, kad nurodytas adresas, kuriuo galima susisiekti su gamintoju, būtų gatvės adresas arba pašto dėžutės numeris (interneto svetainė nelaikoma adresu, kuriuo galima susisiekti su gamintoju).

Jei žaislą rinkai pateikia importuotojas, turi būti nurodytas jo pavadinimas, registruotas prekės pavadinimas ir (arba) prekės ženklas ir vienas adresas, kuriuo su juo galima susisiekti, ant žaislo arba, jeigu to neįmanoma padaryti, ant pakuotės arba prie žaislo pridedamame dokumente.

Gamintojų galimybė rinktis

Gamintojai gali pasirinkti, kokį žaislo tapatumo nustatymo elementą naudoti, su sąlyga, kad būtų užtikrintas atsekamumas.

ATITIKTIES DEKLARACIJA

Kai žaislas pateikiamas rinkai, jo gamintojas turi parengti EB atitikties deklaraciją (AD). Taip gamintojas patvirtina, kad žaislas atitinka esminius 2009 ŽSD reikalavimus, ir prisiima už tai atsakomybę.

Gamintojas arba ES įsisteigęs įgaliotasis atstovas turi saugoti AD dešimt (10) metų nuo žaislo pateikimo rinkai.

AD reikia išversti į kitas kalbas, kaip reikalauja valstybės narės, kurių rinkoms pateikiamas žaislas arba kurių rinkoms jis tiekiamas.

AD turi būti patvirtinta, kad žaislas atitinka 2009 ŽSD saugos reikalavimus, ir pateikta mažų mažiausiai ši informacija (žr. 2009 ŽSD III priede pateiktą formą):

- *(unikalus) žaislo identifikacijos numeris;*
- *gamintojo arba jo įgaliotojo atstovo pavadinimas ir adresas;*
- *pareiškimas „Ši atitikties deklaracija išduota tik gamintojo atsakomybe“;*
- *deklaracijos objektas (įskaitant spalvotą atvaizdą);*
- *susijusių taikytų darniųjų standartų nuorodos arba specifikacijų, pagal kurias buvo deklaruota atitiktis, nuorodos;*
- *(jei taikytina) pareiškimas, kad „notifikuotoji įstaiga (pavadinimas, numeris) atliko (dalyvavimo procese aprašymas) ir išdavė sertifikatą“;*
- *papildoma informacija, kaip antai data, vieta, gamintojo parašas, taip pat už ką ir kieno vardu pasirašyta.*

Atminkite, kad importuotojas taip pat turi saugoti gamintojo AD kopiją dešimt (10) metų nuo žaislo pateikimo rinkai.

Jei minėti reikalavimai tenkinami, viena AD gali būti skirta daugiau kaip vienam žaislui, tačiau privaloma nuolat atnaujinti AD tais atvejais, kai kas nors keičiama.

INFORMACIJOS ŠALTINIAI

<http://ec.europa.eu/enterprise/toys>

KONTAKTAI

INTL-REG-AGREEMENTS-TOYS@ec.europa.eu

TOY INDUSTRY OF EUROPE

Boulevard de Waterloo, 36
1000 Brussels
www.tietoy.org

DG ENTERPRISE & INDUSTRY

Rue Belliard, 100
1049 Brussels
http://ec.europa.eu/enterprise/index_en.html

Directorate-General for Enterprise and Industry
WE MEAN BUSINESS

Design: R4, unit DG ENTR
 Fotolia/Andrey Kiselev

Šiame informaciniame lankstinuke pateikiame 2009 ŽSD teksto,
 2009 m. birželio 30 d. paskelbto *Europos Sąjungos oficialiajame
 leidinyje*, aiškinimą ir jame siekiame tik bendrai apžvelgti kai kurias
 šios direktyvos nuostatas.

Leidinių biuras

ISBN 978-92-79-16867-3

9 789279 168673